

POSTANOWIENIE

Dnia 14 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Czubik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Leszek Bosek

SSN Marek Dobrowolski

w sprawie ze skargi J. Ł.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie o sygn. III AUa 975/23, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 14 maja 2026 r.

I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. akt III AUa 975/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;

II. przyznaje J. Ł. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w wysokości 5 000 (pięć tysięcy) złotych za okres od 20 stycznia 2023 r. do 14 maja 2026 r.;

III. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz J. Ł. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

D.Z.

Leszek Bosek Paweł Czubik Marek Dobrowolski

UZASADNIENIE

Pismem z ... kwietnia 2026 r. J. Ł. (dalej: „Skarżąca”), reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, złożyła skargę na przewlekłość postępowania prowadzonego przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie III AUa 975/23, wnosząc m.in. o: 1. stwierdzenie przewlekłości ww. postępowania sądowego, 2. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącej sumy pieniężnej w wysokości 20 000 zł, 3. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz Skarżącej kosztów niniejszego postępowania.

W uzasadnieniu skargi wskazano m.in., że od 19 lipca 2023 r. toczy się postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie o sygn. akt III AUa 975/23 z apelacji od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 30 maja 2023 r. Sprawa dotyczy uznania okresu pracy na roli w gospodarstwie matki Skarżącej. Ma dla Skarżącej duże znaczenie, albowiem dotyczy jej żywotnych interesów majątkowych (źródła utrzymania). Należałoby oczekiwać, że okoliczność ta znajdzie przełożenie na tempo procedowania. W ocenie Skarżącej, postępowanie trwa dłużej niż jest to konieczne dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych, tym bardziej, że akta sprawy nie są obszerne, a żadna ze stron nie wniosła o rozprawę ani przeprowadzenie dowodów osobowych.

Dalej podniesiono, że apelacja z ... lipca 2023 r. została zarejestrowana 19 lipca 2023 r. przez Sąd Apelacyjny w Krakowie. Od tej pory Skarżąca nie otrzymała jakichkolwiek pism, wezwań ze strony Sądu jak również, pomimo mnogości prób telefonicznego uzyskania informacji, nie otrzymała informacji o jakichkolwiek działaniach podjętych przez Sąd, które zmierzałyby do merytorycznego rozstrzygnięcia apelacji. Do dnia skierowania niniejszej skargi Skarżąca nie otrzymała informacji o wyznaczeniu terminu rozprawy lub posiedzenia niejawnego.

Pismem z ... kwietnia 2026 r., które wpłynęło z Sądu Apelacyjnego w Krakowie, wniesiono o oddalenie skargi, a w przypadku jej uwzględnienia – o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania. Pismo wraz z pismem przewodnim zostało skierowane do Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2023, poz. 1725; dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość).

O przewlekłości postępowania można mówić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy

(postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). Na znaczenie sprawnego rozstrzygania sporów sądowych, jako jednego z elementów zagwarantowanego konstytucyjnie prawa do sądu, zwraca się uwagę w literaturze (*S. Pikulski, J. Szczechowicz*, Ludzki wymiar prawa a przewlekłość postępowania sądowego (w:) *Księga Jubileuszowa Profesora Tadeusza Jasudowicza*, Toruń 2004, s. 353 i n.).

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06 oraz z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (postanowienia NSA: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08 oraz z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, stwierdzić należy, że naruszono w niej prawo do sądu w aspekcie rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Bezspornym faktem jest, że akta sprawy wraz z apelacją Skarżącej wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 19 lipca 2023 r. (k. 44 akt sądowych). Sąd dokonał czynności wstępnych (m.in. rejestracja sprawy, zwrot wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, doręczenie odpisu apelacji stronie przeciwnej). W dniu 19 lipca 2023 r. skierowano sprawę do tzw. referatu oczekującego. Następnie dopiero 21 kwietnia 2026 r. zarządzono rozpoznanie sprawy poza kolejnością wpływu (k. 55 akt sądowych), a zarządzeniem z 23 kwietnia 2026 r. skierowano ją na rozprawę 11 czerwca 2026 r. (k. 56 akt sądowych).

Powyższe ustalenia przesądzają o zasadności skargi i skutkują przyjęciem, że w zaskarżonym postępowaniu zaszła przewlekłość procedowania. Niezależnie od argumentów powołanych w odpowiedzi na skargę (takich jak m.in. obowiązek rozpoznania sprawy według kolejności wpływu), wyznaczenie terminu rozpoznania sprawy prawie 3 lata od dnia wpływu apelacji

do Sądu Apelacyjnego narusza standard rozpoznania sprawy sądowej bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06). Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22).

Uwzględniając skargę, wobec sformułowania przez Skarżącą stosownego żądania, Sąd Najwyższy miał obowiązek przyznać od Skarbu Państwa sumę pieniężną, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość. Wskazany przepis określa granice rzeczowej rekompensaty (2 000 – 20 000 zł), a także stanowi, że wysokość sumy pieniężnej, we wskazanych granicach, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania.

Skoro postępowanie sądowe w niniejszej sprawie rozpoczęło się 20 stycznia 2023 r. (prezentata Sądu Okręgowego, k. 12 akt sądowych) i do tej pory nie zakończyło się prawomocnie, to Sąd Najwyższy przyznał Skarżącej sumę pieniężną w wysokości 5 000 zł za okres od 20 stycznia 2023 r. do 14 maja 2026 r. W tym zakresie wzięto pod uwagę: 1) szczególnie istotne znaczenie niniejszej sprawy dla Skarżącej, 2) działania Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie polegające na konsekwentnym kierowaniu skarg na przewlekłość postępowania – wbrew przepisom prawa – do rozpoznania przez Izbę Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Ponadto przyznano od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz Skarżącej kwotę 240 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia

doręczenia niniejszego postanowienia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

D.Z.

[a.]

Leszek Bosek Paweł Czubik Marek Dobrowolski